

mi leti, besednjak in postopki evalvacije pa so stari okoli deset let. V devetdesetih letih še nismo govorili o evalvaciji, ali vsaj ne toliko kot danes. To poudarjam zato, da bi se izognil pasti, ki jo svojim sogovornikom nastavljajo zagovorniki evalvacije. Če zavrnete evalvacijo, pravijo, potem ni več nobenega načina presoje delovanja, rezultata ali raziskave. Odgovoriti moramo: napaka! Ni drugih sredstev preverbe, razprav in presoje, kot so tiste, ki tvorijo dispozitiv evalvacije. Da bi ga razumeli, se moramo vrniti k izhodiščnemu vprašanju: kaj je evalvacija?

Evalvacija je določitev vrednosti. Predpostavlja torej postavitev lestvice vrednot, pozitivnih in negativnih. Brez te lestvice vrednosti ni mogoče določiti. Evalvacija nato predpostavlja postavitev evalviranega objekta ob vnaprej določeno lestvico vrednot. Ta postopek obsega tri operacije, ki nasprotujejo same sebi.

Prvo tvori določitev vrednot. Te so postavljene pred presojo in ji torej predhajajo. To pomeni, da temeljijo na predhodni oceni o tem, kaj je in kaj ni vredno. Tako se nam zastavi vprašanje o vrednosti vrednot: kaj jamči za objektivnost in univerzalnost vrednot, ki so postavljene kot kriterij? Kdo pravi, da ne pripadajo partikularnemu momentu vednosti? Kako preseči ta moment, če pa to, kar naj bi ga preseglo, ocenjujemo glede na predhodno etablirane in s tem zastarele vrednote? Še huje, te vrednote so bile stvar izbire; tisti, ki so izbrali, pa niso bili popolnoma brezinteresi duhovi, ampak so imeli partikularne interese. Kaj potemtaka zagotavlja, da te vrednote niso izraz teh partikularnih interesov, ki se poskušajo vsiliti in prevladati? Vsi poznamo analizo vrednot in njihovih lestvic Maxa Webera: »Različni redi vrednot se na svetu spopadajo v nespravlljivem boju /.../. Ne vem, kako bi lahko 'znanstveno' razrešili vprašanje primerjave *vrednosti* francoske in nemške kulture; gre namreč za boj različnih bogov, ki bo brez dvoma trajal večno« (Weber, 1959: 93). Razumeti moramo, da noben sistem vrednot ne premore inherentne objektivnosti; določen sistem vrednot implicira zanikanje drugega sistema, s čimer dokazuje svojo univerzalnost. Iz tega izhaja, da je hierarhija vrednot lahko postavljena le z dejanjem. Dejanjem tistega, ki jih postavlja in vsiljuje. Gre za dejanje na podlagi volje in s tem moči. K temu se vrnem. Evalvacija tako odpira vrata neskončnemu spodbijanju vrednot, vojni vrednot.

Druga operacija maskira subjektivni in relativni značaj postavljenih vrednot v danem trenutku. Postopek je preprost: vse kvalitativne določitve spreminja v kvantitativne s pomočjo generalizacije izračuna in neke vrste numerične sholastike. Evalvacija, ki je vedno subjektivna in relativna, se poskuša skriti za slabo matematiko. Zdaj lahko razumemo razlog